

Kántor Ákos¹

A jogalkotás klasszikus modellje²

Absztrakt

A jogalkotás két egymással szorosan összefüggő tevékenységből áll: a belső jogalkotás határozza meg a norma tartalmát, ennek viszonylagos befejezését követően indulhat meg a külső jogalkotási folyamat, amely hagyományosan írásbeli feladat: a jogszabály szövegének elkészítése, ezt nevezik jogszabályszerkesztésnek; azonban a két eljárás gyakorlati lefolyása egyidejűleg történik. Ezt követi a jogszabály elfogadásához vezető eljárás. Ez a két elem folyamatosan jelen van a külső jogalkotásban, hiszen egy-egy egyeztetést, döntéshozói ülést követően a jogszabály tervezet szövegét folyamatosan módostani kell, jogszabályszerkesztési eszközök használatával. Jelen tanulmány célja a külső jogalkotási folyamat áttekintő bemutatása, hogyan lesz a jogszabály tervezetből rendelet vagy törvény; a fontosabb összefüggésekre koncentrálni. Szükséges megemlíteni, hogy a jogalkotás tárgyalandó leírása – a hatályos jogi szabályozással összhangban – nem tartalmazza a digitalizáció vívmányait, így a törvényjavaslati szakaszt leszámítva a vizsgált folyamatok akár évtizedekkel ezelőtt is hasonlóan működhetek volna. A jogalkotás digitalizált rendszerét más tanulmányaimban³ mutattam be.

Kulcsszavak: jogalkotás, koncepció, előterjesztés, törvénytervezet, törvényjavaslat, egyeztetés

Abstract

The formulation of legislation is comprised of two discrete yet interconnected activities. Firstly, the establishment of internal legislation dictates the content of the norm, and once this has been largely finalised, the external legislative process can commence. This is conventionally a written task, involving the preparation of the legislation text, a process referred to as legislative drafting. However, in practice, these two processes often occur in parallel. This is followed by the procedure leading to the adoption of the legislation. These two elements are constant in the external lawmaking process, as the text of the draft legislation must undergo continuous amendment following each consultation and decision-making meeting, with legislative drafting tools being utilised for this purpose. The objective of this study is to furnish a comprehensive overview of the external legislative process, with a particular emphasis on the pivotal stages through which a draft law evolves into a regulation or statute. It is important to note that the description of the legislative process discussed here, in accordance with current legal regulations, does not include the achievements of digitisation. Consequently, with the

¹ A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola doktorandusza, témavezető: Prof. Dr. Tóth J. Zoltán, KRE

² DOI szám: 10.59558/jesz.2025.2.98

³ Lásd pl: Kántor Ákos: Jogalkotás és digitalizáció – kihívások és dilemmák. In Török Bernát – Zódi Zsolt (szerk.): Digitalizálódó társadalom: Tanulmányok az új technológiák társadalmi-jogi hatásairól. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 41-62. o.; Kántor Ákos: Digitalizáció és automatizációs lehetőségek a jogalkotásban. In Parlamenti Szemle, 2023/2. szám, 39-56. o.

exception of the bill drafting stage, the processes examined could have functioned in a similar way even decades ago. The digitised system of legislation has been presented in my previous studies².

Keywords: legislation, concept, proposal, draft law, bill, consultation

I. Bevezetés

A jogalkotás a törvényhozó és a végrehajtó hatalom aktusa egyszerre, ezt az összekapcsolódást már Montesquieu is vizsgálta. „Hogy a hatalommal ne lehessen visszaélni, ahhoz az kell, hogy a dolgok helyes elrendezése folytán a hatalom szabjon határt a hatalomnak”,⁴ „[a] törvényhozó és a végrehajtó hatalom viszonya. A két hatalmat személyileg szintén el kell választani egymástól; ugyanaz a személy vagy testület egyszerre mindkét állami funkciót nem töltheti be. [...] Önmagában azonban az elválasztás kevés; e két hatalom ugyanis szükségképpen hatással van egymásra – épp ezáltal képesek azon funkciójukat betölteni, hogy korlátozzák a másik hatalmi törekvéseit.”⁵

Montesquieu szerint a törvényhozás – mint hatalmi ág – feladata törvények alkotása, módosítása, hatályon kívül helyezése, a törvény az állam általános akarata, míg a végrehajtó hatalom a törvényhozó hatalom által lefektetett „közhatározatokat” hajtja végre.⁶

A jogalkotás részben a törvényhozó hatalom, részben a végrehajtó hatalom aktusa, amely felhatalmazás alapján alkot jogszabályokat⁷. Megjegyzendő, hogy jogalkotás korunkban érinti az önkormányzatok normaalkotási tevékenységét is, egységes mederben halad az önkormányzatok kodifikációs tevékenysége.

A hatalommegosztás legújabb kori kérdéseivel is foglalkozott Bibó István, aki szerint „veszélyes, ha a végrehajtó hatalom belefolyik a társadalom legfőbb, – törvények útján való – irányításába, (fordított irányban azonban Bibó itt sem lát veszélyt, sőt kifejezetten kívánatosnak és szükségesnek tartja a végrehajtó hatalom felelősségét és a törvényhozó szerv általi ellenőrizhetőségét).”⁸

A jogbölcselet genetikus problémái között szereplő kérdéskörként említi Szilágyi Péter, hogy milyen konkrét módokon, formákban jönnek létre jogszabályok, a jogalkotás, jogképződés, jogforrások témakörében. Megkülönbözteti a jogalkotói és jogalkalmazói jogképződést. A jogalkalmazói jogképződés körébe tartozik a szokásjog, valamint a bírói jog. Szilágyi szerint „A jogalkotás a kifejezetten jogalkotó hatáskörrel felruházott állami szerveknek a tudatosan, kimondottan és kizárólagosan közvetlenül, általános és absztrakt magatartásszabályok formájában megfogalmazódó jogi normák létrehozására irányuló tevékenysége”⁹ A jogalkotásra Drinóczi Tímea és Petrétei József W. Hug¹⁰ nyomán a következő meghatározást adja: „a jogalkotást olyan tudatos és akaratlagos normalétrehozásként – vagyis gondolati szabályoknak jogtételekbe való átültetéseként – fogalmazható meg, amely során meghatározott eszközök segítségével szabályokat objektívnak és pozitívnak, és ezeket

⁴ Montesquieu: A törvények szelleméről. Budapest, Osiris Kiadó–Attraktor Kft, 2000, 247. o.

⁵ Tóth J. Zoltán: Demokrácia, jogállamiság, alkotmánybíráskodás. Patrocínium, Budapest, 2020, 83–84. o.

⁶ Vö. Montesquieu: i.m. 250. o.

⁷ A végrehajtó hatalom törvénykezdeményezési joggal rendelkezik, így törvénytervezetek előkészítését végzi, valamint felhatalmazás alapján alkot jogszabályokat. A törvényjavaslatok többségét (kb. 55-60%-át) a kormány nyújtja be. Bővebben lásd: <https://www.parlament.hu/torvenyalkotas-bevezetes> (2025. július. 23.)

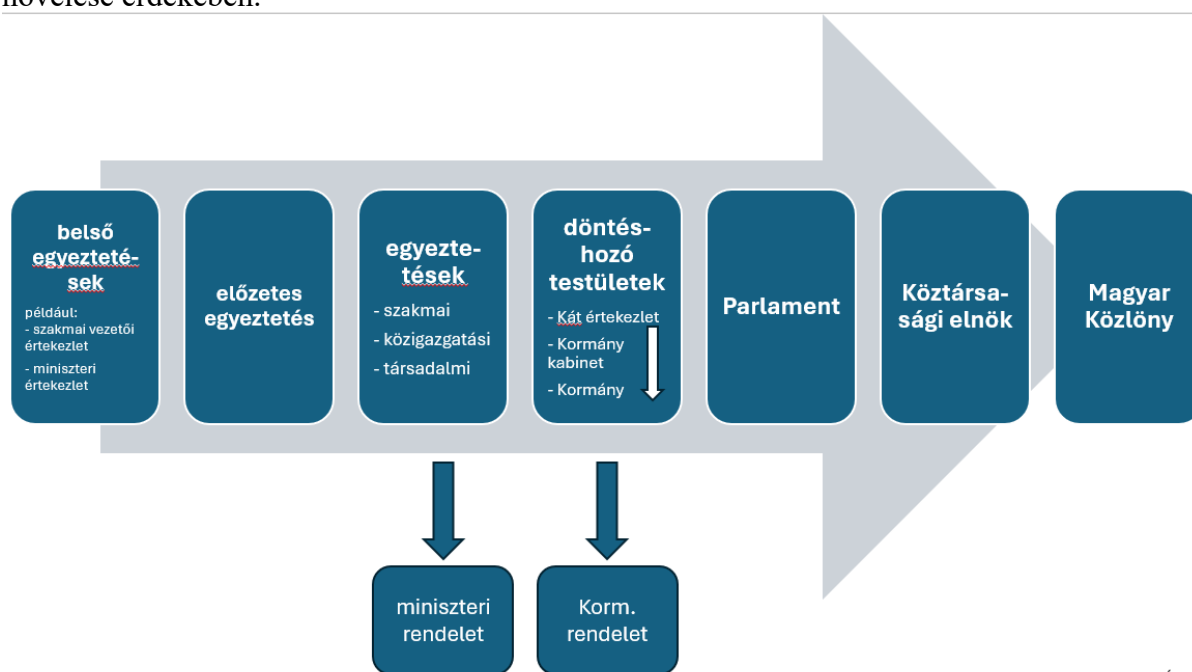
⁸ Tóth J. Zoltán 2020: 98. o.

⁹ Szilágyi Péter: Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014, 163. o.

¹⁰ Hug, Walter: Gesetzesflut und Rechtssetzungstheorie 3. o. In Klug- et al. (szerk.): Gesetzgebungstheorie, Juristische Logik, Zivil- und Prozeßrecht”. Berlin, Heidelberg, New York, Springer Verlag, 1978.

egyidejűleg rendezett összefüggésbe is hozzák”¹¹. Tóth J. Zoltán a jogalkotás fogalmát a megalkotott jogszabályok oldaláról közelíti meg: a pozitív jogként említi az állami szervek által alkotott (végső soron az elvileg a nép akaratát kifejező Parlament akaratán alapuló) tételes jog, vagyis a törvények, rendeletek normáinak összességét. Definíciója szerint a pozitív jog (tételes jog) meghatározott (korábbi jogszabályok által jogalkotási hatalommal felruházott) állami szervek meghatározott (szintén korábbi jogszabályok által előírt) formában megalkotott döntéseinek a szövege”¹². Témám szempontjából fontos ismerv, hogy a jogalkotói jog logikailag rendezett és nyelvileg szabatosan meghatározott és rögzített formában jön létre. Ez teszi lehetővé, hogy a jog a maga társadalmi gyakorlatában kiszámítható legyen.¹³ Drinóczi és Petrétei szerint a jogalkotásban a jog alkotásának a) tárgyával, b) eljárásával, c) módszerével és d) technikájával foglalkozik. Témám szempontjából a jogalkotás technikájának vizsgálata releváns, amely a norma konkrét megfogalmazásánál figyelembe veendő szempontokkal foglalkozik. A vizsgálat tárgya a jogszabály megfogalmazása, szerkesztésének tartalmi formai szabályai. A jogalkotásban tehát az összes jogi norma alkotásának vizsgálatát, elemzését, összefüggései feltárását és javításának lehetőségeit kutatja, vagyis a jogalkotás helyzetének „diagnosztizálásáról” és a javasolt „terápiák” megfogalmazásáig terjedő szakaszt ölel fel.¹⁴

Jelen tanulmány célja a külső jogalkotási eljárás áttekintő bemutatása, a jogalkotás megtervezésétől kezdve a szabályozási koncepció és a jogszabálytervezet elkészítésén át az egyeztetési és elfogadási folyamat bemutatása, egészen a Magyar Közlönyben történő kihirdetésig, illetve a Nemzeti Jogszabálytárban történő publikálásig, majd de lege ferenda javaslat megfogalmazása a jogalkotó részére, a jogalkotás minőségének és hatékonyságának növelése érdekében.

Készítette: dr. Kántor Ákos

1. ábra: a jogalkotási folyamat

¹¹ Drinóczi Tímea – Petrétei József: Jogalkotásban. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2004, 17-20. o.

¹² Tóth J. Zoltán (szerk.): Jogalkotásban Jogdogmatikai és jogszabályszerkesztési ismeretek. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019, 37. o.

¹³ Szilágyi: i.m. 163-164. o.

¹⁴ Drinóczi–Petrétei: i.m. 19. o.

II. A jogalkotás tervezése

II.1 Jogalkotási és törvényalkotási terv

A jogszabálytervezetek elkészítésének rendjét a jogalkotásra vonatkozó jogszabályok mellett a Kormány ügyrendjéről szóló 1352/2022. (VII. 21.) Korm. határozat (a továbbiakban: a Kormány ügyrendje) határozza meg.

A jogalkotás tervezése a jogszabályok két típusához igazodva két, a Kormány által előkészített dokumentumban történik. Egyik a Parlamentbe benyújtott, a következő időszakra szóló törvényalkotási terv, az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény 38. §-a alapján.¹⁵ A törvényalkotási program az Országgyűlés honlapján érhető el.¹⁶

A Kormány ügyrendje 9. pontja tartalmazza a Kormány törvényalkotási programjának leírását: a Kormány törvényalkotási programja és a Kormány féléves időtartamra szóló, havi ütemezésű munkaterve, egymással összehangolt tervezetét a miniszterelnök a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára útján – a Kormány társadalompolitikai célkitűzéseire illeszkedve – a miniszterek, a miniszterelnök politikai igazgatója, a miniszterelnök nemzetbiztonsági főtanácsadója, a kormánybiztosok, a kormánybizottságok, a kormányzati főhivatalok vezetői, az autonóm államigazgatási szervek vezetői, valamint az önálló szabályozó szervek vezetői javaslatainak figyelembe vételével készíti el.

A másik tervezési dokumentum a jogalkotási terv, amely a törvények mellett a rendeleti jogalkotás következő időszakra tervezett jogszabályait is tartalmazza kormányrendelet és miniszteri rendeletek formájában. A tervezési időszak általában a következő félévet öleli fel. A jogalkotási terv a Kormány honlapján a dokumentumok között érhető el.¹⁷

A törvényalkotási programban szerepel a tervezett törvényjavaslat címe, az előadója, aki a feladatkörével megjelölt miniszter; a szabályozást terjedelme, amely lehet kis, közepes vagy nagy. Röviden meg van határozva a szabályozás célja néhány mondatban, valamint a benyújtás várható időpontja, illetve a parlamenti elfogadás kért időpontja.

A jogalkotási munkaterv struktúrája némileg eltérő, elsőként a jogszabály címét sorolja fel, ideértve természetesen a jogszabály típusát is. Rövid tartalmi részletezést ad a jogszabályról, valamint megjelöli az első egyeztetés tervezett időpontját. Ugyanígy listázza a jogszabály terjedelmét, amely szintén kis közepes vagy nagy lehet; azonban ez a terv konkrétan megjelöli, hogy kis terjedelmű a 10 szakaszból álló jogszabály, közepes a 11- 49 szakasz közötti tartalom, míg nagy terjedelmű az 50 szakasznál hosszabb jogszabály. A táblázat tartalmazza emellett az előkészítő tárca rövid megjelölését is.

Sem a törvényalkotási program, sem a Kormány jogalkotási munkaterve nem jogilag kötelező erejű dokumentum, vagyis pusztán a dokumentumok benyújtása, illetve közzététele nem kötelezi a Kormányt a felsorolt szabályozások elkészítésére, vagy határidőben történő elkészítésére; ahogyan azt sem tiltja semmi, hogy a tervdokumentumokban nem szereplő tervezetek szülessenek az adott tervezési időszakban. Ezen dokumentumok lényegi szerepe a tervezés, ami alapján a jogalkotás koordinációját végző szervezet számon tudja kérni az egyes tervezetek előkészítését, illetve a jogalkotási folyamathoz erőforrást tud tervezni.

Az egyes minisztériumok saját jogalkotási tervet készítenek, amely összhangban áll a Kormány jogalkotási tervével, ahogyan az Agrárminisztérium Szervezeti és Működési

¹⁵ 38. § A Kormány megalakulását követően az adott, minden ülészak végén a következő ülészakra vonatkozóan tájékoztatja az Országgyűlést törvényalkotási programjáról.

¹⁶ Pl. a 2025. év tavaszi ülészak törvényalkotási programja: https://www.parlament.hu/documents/d/guest/tvalk_program_2025-tavasz (2025. 03.16.)

¹⁷ Pl. a 2024. év II. félévi jogalkotási program elérhetősége: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/3/36/364/364a3927bd11777e539767e058237d2514605a70.pdf> (2025. 03.16.)

szabályzata fogalmaz: “A Minisztérium fő jogalkotási feladatait – a Kormány jogalkotási tervéhez igazodva – évenként jogalkotási terv foglalja össze.”¹⁸

II.2. Szabályozási koncepció

Nagyobb tartalmú, átfogó szabályozás esetében szabályozási koncepció is készíthető, melynek definícióját a *Jet.*¹⁹ 1. § (1) bekezdése adja meg: „miniszterek által előkészített jogszabálytervezetek megalapozását szolgáló szabályozási koncepció”, amelynek készítője rendszerint a terület szabályozásáért felelős miniszter minisztériumának szervezeti és működési szabályzatában kijelölt szervezeti egysége.²⁰

Amennyiben a jogszabály tervezethez készül koncepció az önmagában is bevonható a jogalkotási eljárásba, vagyis a norma tartalmának konkrét kialakítása előtt szabályozási koncepció kialakítható. Dogmatikailag a jogalkotás két szakaszra bontható, külső és belső jogalkotásra. A belső eljárás célja a norma tartalmának meghatározása, ideértve a koncepció elkészítését is. A belső eljárást követi a külső, amely a jogszabályszerkesztés, vagyis a jogszabály szövegének meghatározásával kezdődik, és tart egészen annak kihirdetéséig²¹. A külső eljárás megindulásának előfeltétele a belső eljárás viszonylagos befejezettsége, mert ebben alakul ki a tartalom, míg a külső eljárásban a forma. Azonban a külső jogalkotási eljárásban is rendszerint vannak elemek a belső eljárásból, például, ha a norma tartalmát érintő javaslat érkezik a tervezethez, a normatartalom módosítása után történik meg a normaszöveg módosítása, a két eljárás gyakorlati lefolyása egyidejűleg történik. A koncepció elkészítése és elfogadása önmagában egy tervezési lépés, mivel a konkrét jogszabályszerkesztési eljárás csak ezt követően indul meg.

A koncepció egyeztetési eljárásának különös momentuma, hogy a tervezet koncepciója az előkészítésért felelős miniszter döntése alapján maga is társadalmi egyeztetésre bocsátható, azonban egyes esetekben a koncepció társadalmi egyeztetése jogilag kizárt.²²

III. Előkészítés

A jogalkotási eljárást törvénytervezetek esetében a dokumentum készültsége szerint Tóth J. Zoltán három szakaszra osztja:²³ első a törvénytervezet szakasza, amely az előkészítéstől az országgyűlési benyújtásig tart. Ezt követi a törvényjavaslat szakasza, ami a parlamenti tárgyalás végéig tart. Végül az elfogadott törvény szakasza zárja jogalkotási eljárást. Drinóczi és Petrétei a parlamenti eljárást megelőző szakaszt három további részre osztja: első a minisztériumi tervezet kidolgozása, második a tervezet véleményezési (egyeztetési) eljárása a harmadik a kormány-előterjesztés szakasza.²⁴

¹⁸ Az Agrárminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2023. (VI. 30.) AM utasítás 83. § (1) bekezdés.

¹⁹ 2010. évi CXXXI. törvény a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől – a továbbiakban: *Jet.*

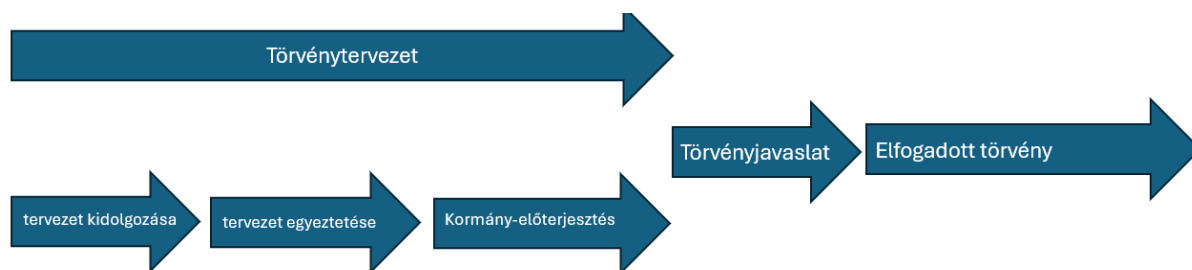
²⁰ Lásd: az Európai Unió Ügyek Minisztériuma Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 2/2023. (VIII. 9.) EUM utasítás 51. § (1) bekezdés 1. pontja, vagy az Igazságügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 5/2024. (VI. 20.) IM utasítás 65. § (1) bekezdés 1. pontja.

²¹ Drinóczi–Petrétei: i.m. 175. o.

²² Lásd: *Jet.* 5. § (4) bekezdés.

²³ Tóth 2019: i.m. 146-147. o.

²⁴ Drinóczi–Petrétei: i.m. 210-211. o.

2. ábra törvényalkotási folyamat szakaszai

III.1 Kodifikáció

A jogszabálytervezetek, és így a törvénytervezet kidolgozása tárgy szerinti illetékes vagy megbízott minisztérium szakapparátusának (szakreferenseinek) a feladata és az adott miniszter politikai felelőssége. A jogalkotás tekintetében illetékes miniszter kijelölése a Kormány statútum rendeletében történik, amely meghatározza az egyes miniszterek feladatait, többek között a jogalkotási feladatköröket is.²⁵ A jogszabály tárgya szerint hatáskörrel rendelkező vagy a kijelölt miniszter felelős a jogszabály előkészítéséért így különösen azért, hogy a szabályozás szükséges és a tervezett megoldások alkalmasak legyenek a kitűzött cél elérésére; az igazságügyi miniszter pedig azért felelős, hogy jogszabály összhangban álljon más jogszabályokkal, megfeleljen a jogpolitikai elveknek, illeszkedjen az egységes jogrendszerbe és feleljen meg a jogalkotás szakmai követelményeinek.²⁶ E felelősség érvényre juttatása érdekében a szakminiszter a törvényjavaslatok tervezetét az igazságügyi miniszterrel együtt készíti el és terjeszti a Kormány elé.²⁷

III.2 Előterjesztés

A Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára kötelezően alkalmazandó előterjesztés-mintát bocsát ki. Az előterjesztés fontosabb elemei:

Vezetői összefoglaló, mely tartalmazza az előterjesztés jelentőségéhez és jellegéhez igazodva – az előterjesztés szerinti ügy és a döntési javaslat lényegét, ismerteti az előterjesztés szerinti jogszabály tervezethez tartozó indokolás közzétételével kapcsolatos előterjesztői álláspontot és annak indokait.

Az előterjesztés tartalmazza a tervezet kormányprogramhoz való kapcsolódásának bemutatását, valamint az egyeztetésekben résztvevő szervezetek felsorolását, megjelenítve egyetértésüket. Amennyiben nem értenek egyet az előterjesztéssel, a vitás kérdések és az indokok rövid bemutatását is tartalmazza.

A normaszöveg az előterjesztés mellékletét képezi, rendszerint indokolással együtt készül. Törvénytervezetek esetében a benyújtás feltétele az általános indokolás megléte.

A hatásvizsgálati lapon röviden be kell mutatni a megalapozott döntéshez szükséges információkat, így különösen a javasolt intézkedésnek²⁸ a Kormány társadalmpolitikai

²⁵ 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről.

²⁶ Emellett a tervezetnek az európai uniós jogi követelményeknek is meg kell felelnie.

²⁷ Drinóczi–Petrétei: i.m. 211. o.

²⁸ hatásvizsgálati lapot a hatásvizsgálat módszertani követelményei szerint (bővebben lásd: Kovács Zsombor-Orbán Krisztián: A jogi szabályozás hatásvizsgálata. Dialog Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005.) az azonosított hatásonként kellene kitölteni, tehát egy jogszabály tervezethez több lap is készülhetne. A hatályos szabályozás szerint azonban egy előterjesztéshez egy hatásvizsgálati lap tartozik: „Az előzetes hatásvizsgálat során a legnagyobb hasznossággal járó hatásvizsgálatot, az adott szabályozás függvényében a döntési helyzet

célkitűzéseikhez való illeszkedését, indokait, lényegét, főbb tartalmi jellemzőit, valamint várható gazdasági, költségvetési, társadalmi, igazgatási, államháztartási, nemzetközi és egyéb hatásait – szükség szerint példákkal és számításokkal alátámasztva –, illetve következményeit. Jogszabály esetében be kell mutatni az alkalmazhatóság feltételeit, a természetes személyek és a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkenését, ezek növekedése esetén az azt elkerülhetetlenül szükségessé tevő szempontokat, valamint hatósági eljárás esetén az elektronizálás ütemezését.²⁹

A kommunikációs tervben javaslatot kell tenni az előterjesztés szerinti döntés kommunikációjára, azaz ki, mikor, hogyan, kinek és mit kommunikál a tervezett szabályozásról.

Végül a legfontosabb elem a döntési javaslat, amely a Kormány döntését tartalmazza, amely lehet például a Korm. rendelet kihirdetésének, vagy a törvénytervezet benyújtásának elrendelése.

IV. Egyeztetések

IV.1 Tárcán belüli egyeztetések

Az elkészült előterjesztést a tervezet készítéséért felelős tárca szervezeti és működési szabályzatának megfelelő módon egyeztetik le házon belül. Ilyen egyeztetés lehet például a szakmai vezetői egyeztetés melynek keretében a tárca összes helyettes államtitkára véleményezi az előterjesztést és dönt az előterjesztés további sorsáról; amely lehet előzetes egyeztetésre küldés, miniszteri értekezletre küldés vagy éppen visszaküldés további átdolgozásra. Jelentősebb politikai súlyú előterjesztéseknél tárcán belül a miniszteri értekezlet és napirendjére tűzi az előterjesztést, amely dönt a tervezett további sorsáról.

Ilyen egyeztetési fórumok voltak például az Emberi Erőforrások Minisztériumában a 2010-es évek derekán. De például az Igazságügyi Minisztériumban – annak eltérő szervezete miatt – nem működtek hasonló jogalkotási fórumok. A jogalkotásért is felelős közigazgatási államtitkár egy személyben döntött a tervezet egyeztetésre küldhetőségéről.

IV.2 Előzetes egyeztetés

Az előzetes egyeztetésről a Kormány mindenkor hatályos ügyrendje rendelkezik. Ez az első tárcán kívüli egyeztetés, melynek célja többes: egyrészt azt vizsgálják a résztvevő, jogalkotásért kiemelten felelős szervezetek³⁰, hogy a tervezet alkalmas-e a kívánt szabályozási

megalapozásában legnagyobb szerepet játszó közvetett és közvetlen hatások elemzését kell elvégezni;” 12/2016. (IV. 29.) MvM rendelet 3. § a) pont.

²⁹ A hatásvizsgálat gyakorlata vegyes: sok előterjesztés mellé a még a 2016-ban hatályon kívül helyezett, az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 24/2011. (VIII. 9.) KIM rendelet szerinti táblázatos hatásvizsgálati lap készül.

(Pl. <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/0/09/096/096806bbb390231f4379aecda4c1e681e08fdbf9.pdf>) (2025. június 23.) néhány esetben a hatályos, az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról szóló 12/2016. (IV. 29.) MvM rendelet – 2019. január 1-jén hatályon kívül helyezett – 1. melléklete szerinti hatásvizsgálati lap készül. A hatályos szabályozás nem tartalmaz kötelező formátumot a hatásvizsgálati lapra, csak a lap definíciójával határozza meg a tartalmát: 2. § (1) „3. hatásvizsgálati lap: olyan űrlap, amely tartalmazza az előterjesztés címét, költségvetési hatásait, adminisztratív terhekre gyakorolt hatásait, az előterjesztés szerint tervezett adatkezelési műveletek adatvédelmi hatásvizsgálatának eredményeit, valamint az előterjesztés egyéb hatásait;”

³⁰ Pl. a Miniszterelnöki Kormányiroda, az Igazságügyi Minisztérium, Nemzetgazdasági Minisztérium, Miniszterelnöki Kormányiroda.

cél elérésére, megfelel-e a Kormány célkitűzéseinek, illetve a jogszabály típusa (rendelet vagy törvény) alkalmas-e a kívánt cél elérésére, megfelel-e az alkotmányossági és az európai uniós jogi követelményeknek. Emellett az előzetes egyeztetés eredményeképp születik meg az engedély a közigazgatási egyeztetés megkezdéséhez, vagy kivételes esetben a közigazgatási egyeztetés alóli felmentésre.

IV.3 Közigazgatási egyeztetés

A közigazgatási egyeztetés alapvetően két formában valósul meg: egyrészt az összes minisztérium megkapja elektronikus formában az előterjesztést, a hatásvizsgálati lapot, a normaszöveget, valamint annak indoklását legalább nyolc napos véleményezési határidővel. Emellett zajlik a közvetlen egyeztetés, amelynek keretében egyes, feladatkörükben érintett szervezetek is megkapják – jellemzően azonos határidővel – a normaszöveget és az indoklást, rövid tartalmi összefoglalóval. Ezek általában azok a szervezetek, amelyek korábban stratégiai partnerségi megállapodást kötöttek a Kormánnyal.³¹ Ez nem jelenti azt, hogy ezeken a szervezeteken kívül más szervezet címzettként ne kaphatná meg a feladatkörét érintő előterjesztést, azonban a közvetlen egyeztetés címzésének, illetve a kiküldött dokumentáció összeállításának gyakorlata a tapasztalatok szerint nem egységes.

IV.4 Vélemények feldolgozása

A közigazgatási egyeztetés eredményeképp úgynevezett tárcavélemények érkeznek a jogszabály készítésért felelős minisztériumhoz, amely köteles a javaslatokat megvizsgálni: amennyiben egyetért, befogadni amennyiben nem, elutasítani. A legtöbb esetben azonban, ha érdemi észrevétel érkezik a tervezethez, célszerű azt visszaegyeztetni. Különös tekintettel arra, hogy a közigazgatási egyeztetésben résztvevő szervezetek a külső jogalkotási eljárásban a későbbiek során a döntéshozó fórumok ülésein észrevételeiket fenntarthatják vagy újból megtehetik; ezért célszerű az észrevételeket a lehető legalacsonyabb – ügyintézői, szakértői – szinten kezelni.

Sok esetben, mivel az egyeztetések során nagy számú észrevétel érkezik, előfordulhat, hogy a jogszabálytervezet egyes részeire több, egymással konkuráló észrevétel, javaslat születik. Amennyiben ezeket a javaslatokat az előterjesztő ügyintézője nem tudja ügyintézői szinten egyeztetni, vagy az túl bonyolult lenne, szakmai egyeztetést kell összehívni.³² Itt emlékeztető felvétele mellett jutnak az érintettek a közös álláspontra, amely lehet a javaslatok közül egynek befogadása, a többiek elutasítása mellett, vagy egy közösen kidolgozott új javaslat beillesztése a normaszövegbe, de az is előfordulhat, hogy az előterjesztő az összes javaslatot elutasítja.

Amennyiben sok észrevétel érkezik egy tervezetre, bár a kormány ügyrendje nem írja elő, de praktikus okokból a módosított tervezetet időnként visszamutatásra megküldik a releváns észrevételek megfogalmazóinak, nagyon rövid véleményezési határidővel. Amennyiben az észrevételt megfogalmazó tárca továbbra is fenntartja azon javaslatát, amelyet az előterjesztő nem fogadott be az előterjesztésbe, ezt vitás pontként kell megjelölni az előterjesztés egyeztetési lapján. Kivételesen készülnek többváltozatú előterjesztések, ebben az esetben az előterjesztő a döntéshozó szervtől várja valamelyik változat elfogadását. Ilyen esetekben az egyes változatok előnyei és hátrányai bemutatása mellett azt előterjesztő által

³¹ A stratégiai partnerségről bővebben lásd: Rixer, Ádám: Consultation and central public administration in Hungary, 343. o. In International Journal of Public Law and Policy, Vol. 10., No. 3. 2024, 334-358. o.

³² Kormány Ügyrendje 13. pont.

leginkább támogatott változatot is szükséges megjelölni az előterjesztésben.

IV.5 Szakmai véleményezés

A szakmai véleményezés keretében a jogszabályban meghatározott szervek mellett a Kormány ügyrendjében meghatározott egyéb szerveket is be kell vonni. A véleményezés határideje főszabály szerint öt munkanap.

IV.6 Társadalmi egyeztetés

A Kormány honlapján a Közérdekű adatok menüpontban található meg az a Dokumentumtár³³, ahol forrás, dokumentum típus és dátum szerint kereshetők a jogszabálytervezetek társadalmi egyeztetésre bocsátott anyagai. A keresővel megtalált hivatkozás tartalmazza a kibocsátó nevét, a közzététel dátumát, a tervezet címét, a véleményezési határidőt, valamint azt az e-mail címet, amelyen a közzétevő az észrevételeket várja. A tervezet rendszerint egy tömörített mappában található, amelyben rövid tartalmi összefoglaló, a normaszöveg, az indoklás és a hatásvizsgálati lap található. Az előterjesztés szövegét rendszerint nem tartalmazza a mappa, mivel az az Info tv. alapján³⁴ a keletkezésétől számított tíz évig nem nyilvános iratnak minősül.

A Jet. meghatározza a társadalmi egyeztetés határidejét is, amely főszabály szerint azonos kell legyen a kormányzati szervekkel való egyeztetésre bocsátás során megállapított határidővel³⁵, de a véleményezési határidő nem lehet kevesebb nyolc napnál. Annak biztosítására, hogy a társadalmi egyeztetés eredménye feldolgozásra kerüljön, a törvény a beérkezett vélemények, javaslatok érdemi mérlegelésére legalább öt napos időtartamot biztosít, a Kormány döntését vagy a miniszteri rendelet kiadását megelőzően.

A jogszabálytervezetet tartalmazó dokumentum csomag a társadalmi egyeztetést követően³⁶ egy tipizált összefoglalóval kerül kiegészítésre, amely tartalmazza a társadalmi egyeztetés során beérkezett észrevételeket és az azok elutasításának szakmai, jogi indokait.³⁷

Ezen a ponton meg kell jegyezni, hogy a különböző jogszabálytervezetek közül a miniszteri rendelet jogalkotási folyamata ezen a ponton ér véget. Az egyeztetett tervezet kihirdetése előtt még egyetlen lépcső van hátra, ami kifejezetten erre a jogszabálytípusra jellemző: az alkotmányossági egyeztetés megszerzése az Igazságügyi Minisztériumtól. Amennyiben az alkotmányossági vizsgálat sikeres, a tervezet továbbítható a Magyar Közlönyben történő kihirdetésre. Emellett a tervezet végleges, papír alapú példányát is el kell készíteni és aláírni a kiadományozásra jogosult miniszterrel. Amennyiben a rendelet kiadása más miniszter egyeztetéséhez kötött, az egyeztető miniszter aláírását és be kell szerezni a kihirdetést megelőzően.

³³ <https://kormany.hu/dokumentumtar> (2023.11.21.)

³⁴ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 27. § (5)

³⁵ Nem követhető laikusok számára a feltétel teljesítése.

³⁶ Összefoglalót törvény esetén az Országgyűléshez történő benyújtást, kormányrendelet és miniszteri rendelet esetén a kihirdetést követően kell közzétenni. A Jet 11. § (1) és (2) bekezdését pontosítja a jogszabálytervezetek és szabályozási koncepciók közzétételéről és véleményezéséről szóló 301/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. § (4) bekezdése, az összefoglalót törvényjavaslat esetén az Országgyűléshez történő benyújtást követően tizenöt napon belül, kormányrendelet és miniszteri rendelet esetén a kihirdetést követően nyolc napon belül, utólagos véleményezés esetén pedig a véleményezés lezárását követő harminc napon belül kell közzétenni a honlapon, ahonnan harminc napig nem távolítható el.

³⁷ Bővebben lásd: Kántor Ákos: Ösztönözhető-e a jogalkotás társadalmi kontrollja pénzbírsággal? 15. o. In Glossa Iuridica, 2024/1-2. szám, 379-393. o.

V. Döntéshozó fórumok ülései

Döntéshozó fórumok egyeztetésére jogszabályok közül a kormányrendeletek és a törvénytervezetek előterjesztései kerülnek. A Kormány ügyrendje alapján a Közigazgatási Államtitkári értekezlet a kormányzati döntéshozatal általános hatáskörű szakmai döntés-előkészítő fóruma.

V.1 Közigazgatási Államtitkári Értekezlet

Az ülésen az összes minisztérium közigazgatási államtitkára mellett a Kormányiroda képviselői és az egyéb meghívott személyek³⁸ vesznek részt. Az ülésen a napirendben szereplő tervezeteket vitatják meg és döntenek azok további sorsáról. Az ülés dönthet utóegyeztetés elrendeléséről, amennyiben vitás kérdés maradt fent az előterjesztésben, és azt az ülésen sem tudták rendezni; dönthet arról, hogy az előterjesztést az illetékes Kormánykabinet napirendjére tűzzék; de dönthet úgy is, hogy az előterjesztés a Kormány két ülése között kihirdethető, további döntéshozó fórumokon történő megtárgyalás nélkül; ez kormányrendeletek és kormányhatározatok esetében fordulhat elő. Az értekezlet egy-egy előterjesztést többször is napirendjére vehet, az általa elrendelt egyeztetéseket követően.

V.2 Kormánykabinetek

A Kormány ügyrendje a következő kabineteket nevesíti:

- Stratégiai Kabinet,
- a Gazdasági Kabinet,
- a Nemzetpolitikai Kabinet,
- a Védelmi Tanács

A kabinet működésének célja a Kormány döntéseinek előkészítése, valamint döntés a Kormány hatáskörébe tartozó ügyekben. Előterjesztés a kabinet ülésének napirendjére – akkor vehető fel, ha a Közigazgatási Államtitkári Értekezlet, illetve annak munkabizottsága megtárgyalta.

A kabinet vagy elfogadja az előterjesztést, amely miniszterelnöki aláírásra történő felterjesztésre vagy az Országgyűlés számára benyújtásra kerül, vagy javasolhatja, hogy az általa megtárgyalt előterjesztésről a Kormány döntsön, ha az ügy politikai jelentősége indokolja, de előfordulhat, hogy a kabinet nem fogadja el az előterjesztést.

V.3 Kormányülés

A Kormány ülése a benyújtott előterjesztések, jelentések megtárgyalásából, döntések meghozatalából, szóbeli eszmecsereből, eligazításból, bejelentésekből, valamint – a miniszterelnök egyedi felhívása esetén – a Kormány tagja által adott tájékoztatásból áll. A döntéshozó fórumok számára biztosított azon lehetőség, hogy az előterjesztésben szereplő jogszabály további – döntéshozó fórumokon történő – megtárgyalás nélkül a Kormány két ülése között kihirdethető, illetve benyújtható az Országgyűlés részére. Ez a rendelkezés a Kormányt hivatott tehermentesíteni.

A Kormány, mint általános döntéshozó szerv legmagasabb szintű fórumként mondja ki a közigazgatásban előkészített tervezetek esetében az utolsó szót; amely kormányrendelet

³⁸ Pl. KEHI elnöke, KSH elnöke, NHIT elnöke.

tervezet esetén lehet felhatalmazás a kihirdetésre; melyet a Kormányiroda intéz; törvénytervezet esetében pedig elrendelheti a tervezet benyújtását az Országgyűlés részére, a benyújtásra megfelelően előkészített javaslatot technikailag papír alapon és elektronikus úton a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára részére kell eljuttatni a kihirdetés intézésére.

VI. Kihirdetés (Korm. rendeletek)

A Kormány döntései szövegének véglegesítéséről az ülés összefoglalója alapján a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára gondoskodik, és felterjesztésében azt a miniszterelnök – akadályoztatása esetén a miniszterelnök helyettese – írja alá. Ha a Kormány az előterjesztett javaslatot érdemben megváltoztatta, a szükséges utóegyeztetéseket a Kormány, ennek hiányában a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára által kijelölt politikai felsővezető, közigazgatási államtitkár vagy helyettes államtitkár koordinálja.

A Kormány rendeleteit az üléstől számított nyolc munkanapon belül kell kihirdetni kivéve, ha a miniszterelnök más határidőt állapít meg.

VII. Benyújtás (törvénytervezetek)

A Kormánynak az Országgyűlés elé terjesztendő önálló indítványait a miniszterelnök – akadályoztatása esetén a miniszterelnök-helyettes – küldi meg az Országgyűlés elnöke részére. A benyújtásra megfelelően előkészített javaslatot papír alapon és elektronikus úton az előkészítő tárcának a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára részére kell eljuttatni.

VIII. Parlamenti szakasz

A törvénytervezet az Országgyűlési benyújtással válik törvényjavaslattá. A jogalkotási folyamat fontos mérföldköve a benyújtás, mivel ettől a ponttól a végrehajtó hatalom által kidolgozott tervezet ura a törvényhozó hatalom lesz; a Kormány, mint előterjesztő ebben a szakaszban egészen más jogokkal rendelkezik a tervezet felett, mint az előkészítés során. A Kormány által benyújtott törvényjavaslat a benyújtásával az Országgyűlés tárgysorozatára kerül. Az Országgyűlés honlapján a benyújtást követően haladéktalanul közzé kell tenni a törvényjavaslatokat, a módosító javaslatokat, a törvényjavaslathoz készült bizottsági jelentéseket, az egységes javaslatot, így biztosítva a törvényalkotás nyilvánosságát³⁹.

VIII.1. Általános vita

A törvényjavaslat tárgyalása plenáris ülésen zajló általános vitával nyílik meg, amely a törvényjavaslat egésze vagy egyes részei szükségességének és szabályozási elveinek megvitatásából áll. A törvényjavaslathoz meghatározott rendben lehet hozzászólni, egészen az általános vita lezárásáig. A törvényjavaslathoz a képviselők módosító javaslatot nyújthatnak be, általános vita lezárásának időpontja függvényében meghatározott időpontig.

³⁹ A társadalmi egyeztetést követően a törvénytervezet szövege a benyújtással kerül újból nyilvánosságra, a Korm. rendelet pedig a kihirdetéssel. Az Országgyűlési szakban a törvényjavaslat és a kapcsolódó dokumentumok végig nyilvánosak.

VIII.2. Részletes vita

A törvényjavaslat részletes vitáját a tárgyaló bizottság folytatja le, melyet házszabályi rendelkezés vagy a házelnök jelöl ki a törvényjavaslat benyújtását követően. A részletes vita a törvényjavaslat általános vitájának lezárását követő héten nyílik meg. A részletes vita során azt vizsgálják, hogy a törvényjavaslat megfelel-e az Alaptörvényből eredő tartalmi és formai követelményeknek, illeszkedik-e a jogrendszerbe, megfelel-e a nemzetközi jogból és az európai unió jogból eredő kötelezettségeknek, valamint megfelel-e a jogalkotás szakmai követelményeinek.

A részletes vita az törvényjavaslat részletes megtárgyalásából, a benyújtott módosító javaslatok megvitatásából és a tárgyaló bizottság további módosításra irányuló szándékának megfogalmazásából áll, melynek során a módosító javaslatot benyújtott képviselő ismertetheti álláspontját. A részletes vita a tárgyaló bizottság részletes vitát lezáró döntésével ér véget. A tárgyaló bizottság a részletes vitát akkor zárhatja le, ha az valamennyi módosító javaslatról állást foglalt. A részletes vita lezárását követően a tárgyaló bizottság jelentést nyújt be részletes vita lezárásának tényéről.

VIII.3. Törvényalkotási bizottság eljárása

A törvényalkotási bizottság dönt a részletes vitát lezáró bizottsági módosító javaslatok módosításainak támogatásáról, fenntarthatja a részletes vitát lezáró bizottsági módosító javaslatokba foglalt, nem támogatott módosításokat az általa szükségesnek tartott változtatásokkal, vagy további módosításra irányuló szándékot fogalmazhat meg egyetlen indítványban, az összegző módosító javaslatban. Az összegző módosító javaslat alapján készül el az egységes javaslat, amely a törvényjavaslat és az összegző módosító javaslat egybeszerkesztett szövegét tartalmazza.

Az Országgyűlés a részletes vitáról szóló bizottsági jelentésekről és az összegző jelentésről,⁴⁰ továbbá az összegző módosító javaslatról plenáris ülésen vitát folytat.

VIII.4. Zárószavazás

A zárószavazás megkezdése előtt az előterjesztő, vagy a Kormány javasolhatja a zárószavazás elhalasztását, amennyiben zárószavazást előkészítő módosító javaslatot kíván benyújtani. Ha az Országgyűlés döntött a zárószavazás elhalasztásáról, az előterjesztő vagy a Kormány a törvényjavaslathoz zárószavazást előkészítő módosító javaslatot nyújthat be, ebben van lehetőség kezelni azt az esetet is, ha a törvényjavaslat nem felel meg a az Alaptörvényből eredő tartalmi és formai követelményeknek, vagy nem illeszkedik a jogrendszer egységébe, illetve ha nem felel meg a nemzetközi jogból és az európai unió jogból eredő kötelezettségeknek vagy a jogalkotás szakmai követelményeinek.

Az összegző módosító javaslat, illetve zárószavazás előtti módosító javaslat elfogadása esetén az Országgyűlés az egységes javaslat egészéről zárószavazást tart. A zárószavazás során figyelemmel kell lenni a minősített többségű elfogadást kívánó rendelkezésekre, mivel ezek elfogadását követően lehet csak szavazni az egyszerű többséget kívánó részekről. Az elfogadott törvény szövegét az Országgyűlés elnöke öt napon belül aláírja, és papír alapon megküldi a köztársasági elnöknek.

⁴⁰ A törvényalkotási bizottság készíti el az összegző jelentést, a részletes vitát lezáró bizottsági módosító javaslatok tárgyalásának befejezéséről és a részletes vitát lezáró bizottsági módosító javaslatokról kialakított állásfoglalásáról.

IX. Köztársasági elnöki aláírás – promulgáció

„A promulgáció törvény okmány jellegének hangsúlyozására hivatott és azt dokumentálja, hogy a törvényi tartalom alakulását nem befolyásoló semleges államhatalmi ágként funkcionáló, a pártok felett álló államfő aláírásával a parlamenti többség által elfogadott törvény az állam törvényévé válik, vagyis a továbbiakban azoknak is respektálniuk kell a rendelkezéseit, akik egyébként a kibocsátását elutasították.”⁴¹ „A törvény hitelesítése világossá teszi, hogy a törvényjavaslatról folyó viták befejezése után – ha a törvényt a parlament elfogadta és az Országgyűlés elnöke aláírta – a mindenkire kötelező törvényi parancs fennáll.”⁴²

A köztársasági elnök a megküldött törvényt öt napon belül aláírja, és elrendeli annak kihirdetését. A köztársasági elnök a törvényt vagy annak valamely rendelkezését aggályosnak találja, az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak küldi meg. Amennyiben a törvénnyel, vagy annak valamely rendelkezésével nem ért egyet, aláírás helyett az észrevételei közlésével visszaküldheti a törvényt az Országgyűlésnek megfontolásra⁴³. Az Országgyűlés újra tárgyalja a törvényt és módosításokkal vagy anélkül ismét határoz az elfogadásról. Az Országgyűlés által a megfontolás után visszaküldött törvény aláírását a köztársasági elnök nem tagadhatja meg.

X. Kihirdetés (törvény)

Az elfogadott törvényt a Magyar Közlönyben kell kihirdetni. A köztársasági elnök által aláírt törvénynek, a Magyar Közlönyben történő kihirdetéséről az igazságügyért felelős miniszter gondoskodik haladéktalanul.⁴⁴ A Magyar Közlöny kiadásával kapcsolatos feladatokat a Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóiroda Zrt. látja el.

XI. Lezárás

A Magyar Közlönyben kihirdetett jogszabály szövege a Nemzeti Jogszabálytárban⁴⁵ is megjelenik. Módosító jogszabály esetében az egységes szerkezetű szöveget a jogszabály vagy a jogszabályt módosító jogszabály kihirdetését követő három munkanapon belül kell közzétenni azzal, hogy a változással érintett jogszabálynál a várható módosulásra a kihirdetés követően haladéktalanul utalni kell. A Nemzeti Jogszabálytárban közzé kell tenni az Indokolások Tárában közzétett indokolásokat is. A Nemzeti Jogszabálytár szolgáltatója szintén a Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóiroda Zrt.

XII. Összegzés

A külső jogalkotási folyamat jogilag kimerítően szabályozott eljárás, hiszen az eljárásban keletkezett jogszabály egyik érvényességi kelléke, hogy az alkotására irányadó eljárás szerint fogadják el. A tanulmány a tervezéstől kezdve a szabályozási koncepció kialakításán keresztül mutatja be a jogszabályok megalkotásának, egyeztetésének,

⁴¹ Drinóczi–Petrétei: i.m. 238-239. o.

⁴² Uo.

⁴³ Ilyen törvény pl. T/11681 Az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra tekintettel kihirdetett veszélyhelyzeti rendeletek törvényi szintre emeléséről.

⁴⁴ Jat. 26. § (3) és (4) bek.

⁴⁵ www.njt.hu

elfogadásának és közzétételének folyamatát, komplex formában, a rendeletek és törvények esetében együttesen. A hatályos szabályozás csak nyomokban tartalmazza digitalizáció eredményeit, például a Magyar Közlönyről szóló jogszabályban és a Nemzeti Jogszabálytárról szóló jogszabályban, mivel ebben az esetben technikai feltételeket fogalmazott meg a jogalkotó.

A 2021-ben éles üzembe állított Integrált Jogalkotási Rendszer a hatályos jogi szabályozásban – az országgyűlési belső szabályok kivételével – nem szerepel. Azonban az IJR alkalmazása meglátásom szerint a jogalkotási folyamat eredményterméke, a jogszabály vonatkozásában hatékonyság javító és minőségemelő szerepet tudna ellátni. Az IJR képes a jogszabályok formai megfelelőségét javítani, a koordinatív folyamatok közös mederbe terelésével pedig a jogalkotási folyamatok koherenciáját tudná biztosítani, ami végső soron a jogalkotás minőségének javulásához vezethetne.

Irodalomjegyzék:

Drinóczi Tímea – Petrétei József: Jogalkotástan. Dialog Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2004.

Gáva Krisztián: A jogalkotási eljárás és jogszabályszerkesztési ismeretek. In Közigazgatási Szakvizsga Általános közigazgatási ismeretek II. Modul: Jogalkotási és jogalkalmazási ismeretek. Harmadik kiadás, Dialog Campus Kiadó, Budapest, 2017, 33-58. o.

Hug, Walter: Gesetzesflut und Rechtssetzungstheorie. In Klug et al. (szerk.): Gesetzgebungstheorie, Juristische Logik, Zivil- und Prozeßrecht". Berlin, Heidelberg, New York, Springer Verlag, 1978. https://doi.org/10.1007/978-3-642-95317-0_1

Kántor Ákos: Digitalizáció és automatizációs lehetőségek a jogalkotásban. In Parlamenti Szemle, 2023/2. szám, 39-56. o.

Kántor Ákos: Jogalkotás és digitalizáció – kihívások és dilemmák. In Török Bernát – Zódi Zsolt (szerk.): Digitalizálódó társadalom: Tanulmányok az új technológiák társadalmi-jogi hatásairól. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023, 41-62. o.

Kántor Ákos: Ösztönözhető-e a jogalkotás társadalmi kontrollja pénzbírsággal? In Glossa Iuridica, 2024/1-2. szám, 379-393. o. <https://doi.org/10.55194/GI.2024.1-2.19>

Kovácsy Zsombor – Orbán Krisztián: A jogi szabályozás hatásvizsgálata Dialog Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2005.

Montesquieu: A törvények szelleméről. Budapest, Osiris Kiadó–Attraktor Kft, 2000.

Rixer, Ádám: Consultation and central public administration in Hungary. In International Journal of Public Law and Policy, Vol. 10. No. 3 2024, 334-358. o. <https://doi.org/10.1504/IJPLAP.2024.139527>

Szilágyi Péter Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014.

Tóth J. Zoltán (szerk.): Jogalkotástan Jogdogmatikai és jogszabályszerkesztési ismeretek. Dialog Campus Kiadó, Budapest, 2019.

Tóth J. Zoltán: Állam- és jogelmélet (2. átdolgozott kiadás). Patrocínium, Budapest, 2019.

Tóth J. Zoltán: Demokrácia, jogállamiság, alkotmánybíráskodás. Patrocínium, Budapest, 2020.

Felhasznált jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye

2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról

2010. évi CXXXI. törvény a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

301/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet a jogszabálytervezetek és szabályozási koncepciók közzétételéről és véleményezéséről

338/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Jogszabálytárról

182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

12/2016. (IV. 29.) MvM rendelet az előzetes és utólagos hatásvizsgálatról

5/2019. (III. 13.) IM rendelet a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről

1352/2022. (VII.21.) Korm. határozat a Kormány ügyrendjéről

10/2014. (II. 24.) OGY határozat egyes házszabályi rendelkezésekről